

Zniszczenie w Śródmieściu Plac Napoleona, Świętokrzyska i Nowy Świat

W numerze niedzielnym rozpoczęliśmy przegląd zniszczeń wojennych w Warszawie – na razie przedstawiając stan gmachów publicznych w dzielnicy łazienkowskiej. Niezależnie od kontynuacji tego rodzaju opisów, rozpoczynamy dziś szczegółowy przegląd zniszczeń wedle poszczególnych części miasta.

Na pierwszą kolej wybraliśmy jedną z okolic najbardziej zburzonych i przedstawiających nieraz niewiarygodny obraz ruin: części Śródmieścia przylegającej do Nowego Światu.

Wychodząc z naszej redakcji na Szpitalnej 12, wkraczamy na pl. Napoleona. Uległ zniszczeniu gmach dyrekcji poczty (spalony). Naprzeciwko poczty dwa domy znacznie uszkodzone szrapnelami. Również gmach Polskiego Banku Komunalnego silnie uszkodzony przez granaty i szrapnele. Drapacz chmur „T-wa Przezorność” [Prudential], chociaż nieustannie bombardowany i częściowo spalony – stoi.

Oba narożne domy przy pl. Napoleona i ul. Mazowieckiej są doszczętnie spalone. Również doszczętnie spalony jest narożnik Świętokrzyskiej i pl. Napoleona. W ogóle, ulica Świętokrzyska na odcinku od pl. Napoleona do Nowego Światu jest niemal doszczętnie zburzona, względnie spalona. Tak więc spalony jest dom nr 16, zburzony dom nr 17, spalony dom nr 15, spalony dom narożny przy ul. Czackiego – Świętokrzyska. Spalony dom przy ul. Świętokrzyskiej 13, zburzone domy przy ul. Świętokrzyskiej nr 5, 7, 8, 10 i inne. Ani jeden dom na ul. Świętokrzyskiej na tym odcinku nie ocalał.

Wchodzimy na Nowy Świat. Dwa domy, narożnik Nowego Światu ze Świętokrzyską i następny, zburzone. Kilka granatów uderzyło w Główną Komendę Policji, wyrządzając poważne straty, gmach jednak stoi.

Kilka granatów uderzyło również w dom obok kościoła św. Krzyża. Sam kościół św. Krzyża został częściowo uszkodzony przez kilka granatów i odłamków szrapneli.

Pałac Staszica oraz zakłady naukowe mieszczące się przy ul. Nowy Świat 72 ocalały. Ocalał również pomnik Kopernika. Dom przy ul. Nowy Świat 68 jest doszczętnie zburzony. Spalony jest również dom, w którym mieściło się kino „Europa”. Dom pod nr 66 jest tylko częściowo uszkodzony. Spalony jest dom pod nr 64. Trzy domy następne obok kina „Europa” spalone. Spalony i zburzony jest dom pod nr 62.

Spalony jest dom narożny przy ul. Ordynackiej – Nowy Świat, ocalał duży dom narożny Nowy Świat – Warecka (mieściły się tu kawiarnia „Napoleonka” i sklep Wedla).

Ocalały dwa narożne domy Nowy Świat – Warecka i Ordynacka (mieścił się tu Polski Bank Zachodni – Oddział Miejski). Ocalał dom nr 58 (mieściła się tu restauracja „Cordial”).

Dwa następne domy pod nr 54 i 56 – zburzone. Po przeciwnej stronie ulicy obok Banku Zachodniego dom zburzony. Dom następny ocalał. Zburzone zostały domy nr 45 i 47. Dom pod nr 50 (gdzie mieściło się kino „Casino”) ocalał.

Ocalały domy przy ul. Nowy Świat nr 48, 46, 44, 42, 41, 40 (kino „Pan”). Spalony jest dom nr 39. Ocalał dom nr 38, gdzie na pierwszym piętrze mieściła się biblioteka i świetlica Polskiej Macierzy Szkolnej. Ocalał dom nr 37 oraz duży gmach nr 35, gdzie mieściła się cukiernia Bliklego. Ocalał również dom nr 34 (cukiernia Gogolewskiego), częściowo zburzony jest dom nr 33 i całkowicie zburzony dom narożny Nowego Światu i Chmielnej nr 31. W tym miejscu z gruzów wytworzył się wielki zator, który zamyka ul. Chmielną. Zburzony również jest przeciwległy narożny dom Nowego Światu i Pierackiego (nr 30).

Na odcinku Nowego Światu od ul. Chmielnej i Pierackiego do al. Jerozolimskich wszystkie domy, aczkolwiek uszkodzone pociskami armatnimi, stoją, oprócz częściowo zburzonego domu nr 19 (mieściło się tu kino „Colloseum”).

Dalej przy ul. Nowy Świat za al. Jerozolimskimi zburzony jest dom narożny nr 14 (dawne Min. Komunikacji). Dalsze domy, chociaż częściowo uszkodzone, stoją.

Aleja 3-go Maja wyszła z bombardowania względnie obronną ręką. Widać tu tylko ślady szrapneli i granatów. Pocisk armatni dużego kalibru znacznie uszkodził środkowy gmach Muzeum Narodowego. Oba jednak skrzydła Muzeum Narodowego nie są uszkodzone.

Bardzo ucierpiały ul. Ordynacka i Okólnik. Przy ul. Ordynackiej doszczętnie zburzonych jest kilka domów przyległych do Nowego Światu. Zburzony również gmach Cyrku. Konserwatorium ocalało. Przy Okólniku bardzo ucierpiał gmach, w którym mieści się Muzeum i Biblioteka Krasińskich oraz gmach przyległy. Przy ul. Szczygłej zburzony jest doszczętnie dom nr 1, inne domy na tej ulicy uszkodzone są jedynie pociskami armatnimi.

Ul. Miodowa w części bliższej Krakowskiego Przedmieścia jest niemal doszczętnie spalona. Przy ul. Bielańskiej Bank Polski ocalał, natomiast domy przeciwległe niemal doszczętnie spalone.

Kościoty warszawskie po ostatnich działaniach wojennych

Kościoty w Warszawie są przeważnie zniszczone lub poważnie uszkodzone. Katedra św. Jana częściowo splotęła 10 września.

Uległy wtedy zniszczeniu cenne organy, wieża z dzwonnica i cały dach. Sklepienie zagrożone jest zapaleniem. Uratowano wtedy prezbiterium i kaplicę z Cudownym Panem Jezusem.

25 września bomby zniszczyły prezbiterium i zakrystię. Ocalała tylko kaplica Cudownego Pana Jezusa. Nawa główna grozi zawaleniem.

W kościele pojezuickim przy ul. Świętojańskiej spalona wieża. Poza tym kościół ocalał.

Drogocenne relikwie św. Andrzeja Boboli po zbombardowaniu 27 września kaplicy przy ul. Rakowieckiej przeniesiono do kościoła jezuickiego przy ul. Świętojańskiej.

W kościele św. Anny (Akademickim) spalony cały dach. Bomby zniszczyły kaplicę Matki Boskiej. Ocalała kaplica bł. Władysława z Gielniowa, patrona Warszawy.

W kościele pokarmelickim zniszczony cały dach.

Kościół P.P. Wzytek mało uszkodzony. Klasztor zniszczony doszczętnie. Kościół św. Krzyża znacznie uszkodzony przez pociski artyleryjskie.

Kościół poddominikański mało uszkodzony.

Kościół poaugustiański przy ul. Piwnej bardzo uszkodzony przez bomby.

W kościele Zbawiciela jedna wieża całkowicie zniszczona, z drugiej pozostał szkielet.

Kościół b. zniszczony i spalony.

Kościół św. Piotra i Pawła (na Koszykach) uszkodzony w kilku miejscach.

Kościół na Powązkach w niezłym stanie. Cmentarz bardzo zniszczony przez bomby.

Kościół św. Augustyna na Nowolipkach mniej uszkodzony.

Najwięcej poszkodowane są kościoły Pradze.

Kościół św. Floriana uszkodzony przez pociski.

Kościół Matki Boskiej Loretańskiej bardzo zniszczony.

Kościół Matki Boskiej Zwycięskiej na Kamionku zupełnie zniszczony.

Kościół: na Bródnie, Annopolu, Targówku, na cmentarzu Bródnowskim doszczętnie zniszczone.

Kościół na Bielanych zniszczony. Zabytki również uległy zniszczeniu.

Warszawski Dziennik Narodowy, R. 5, 1939, nr 263

ⁱ Towarzystwo Ubezpieczeń „Przezorność” działało jako spółka zależna w ramach Grupy Prudential.